
Uvodnik

Spoštovane bralke in bralci!

S prvo številko v letošnjem letu vstopamo v 21. leto izdajanja naše revije. Tudi tokratni nabor prispevkov potrjuje naše prepričanje in usmeritev, da je razvoj varstvoslovja mogoč le ob upoštevanju dognanj različnih znanosti, ki imajo ambicijo ali potencial pomagati pri zagotavljanju varnosti ali vsaj razumevanju vzrokov in posledic ogrožajočih človeških ravnanj. Če gre pri tem za kazniva ravnanja, ni nepomembno, na kakšen način se jih bodo preiskovalci lotili. In vse se začne in konča s pogovori z osumljenci in pričami, v katerih različne službe kazenskega pravosodja poskušajo pridobiti dovolj informacij in dokazov, da razrešijo določen primer. Na to se navezujeta dva prispevka. Monika Klun je v pilotni študiji poskušala primerjati kognitivni in samoizvedeni intervju, in sicer predvsem z vidika točnosti spominske obnove, ki jo pri pridobivanju informacij od prič omogočata omenjena intervjuja. Avtorica ugotavlja, da so študenti, ki so sodelovali pri kognitivnem intervjuju, navedli več točnih in napačnih oz. izmišljenih podrobnosti o dogodku kot tisti, ki so izpolnjevali samoizvedeni intervju. Ker pa je formula spominske obnove občutljiva na napačne oz. izmišljene podrobnosti, je pridobivanje informacij s pomočjo samoizvedenega intervjuja v povprečju povzročilo točnejšo spominsko obnovo kot s pomočjo kognitivnega intervjuja. Ugotovitve pilotske študije kar kličejo po obsežnejši raziskavi. Da udeleženci intervjujev nimajo problemov samo s spominom, nas opozarja prispevek Anžeta Miheliča o teoriji psihološke reaktance v neprostovoljnih interakcijah, ki lahko pri udeležencih v (pred)kazenskem postopku povzroči odpor, kar vpliva na učinkovito pridobivanje informacij. Gre za nezavedno čustveno reakcijo osumljencev, ki je deležna presenetljivo majhne, po besedah avtorja celo skrb vzbujajoče, raziskovalne pozornosti, ko gre za (pred)kazenske postopke, kjer se pogosto odloča med svobodo in odvzemom prostosti, ponekod po svetu pa tudi med življenjem in smrtjo.

Viktorija Zupančič in Bojan Dobovšek v prispevku obravnavata kriminaliteto, povezano s kulturno dediščino. Gre za specifično vrsto kriminalitete, ki se marsikdaj zdi spregledana, saj je po navadi ne spremlja toliko pozornosti javnosti kot takrat, ko gre na primer za krvne delikte ali pa razvpite primere organizirane kriminalitete. Avtorja sta z intervjuvanjem strokovnjakov prišla do ugotovitve, da imamo v Sloveniji ustrezne pravne akte, ki določajo varovanje kulturne dediščine in boj proti kriminaliteti, ki jo ogroža. Problem pa vidita (kot že tolikokrat doslej pri nas) v uveljavljanju zakonskih določil in izvajanju sankcij v praksi. V pomoč pa zagotovo ni tudi praksa, ko zbiralci in nekateri muzeji na mednarodnem ilegalnem trgu povprašujejo po predmetih iz določenega zgodovinskega obdobja ali iz določene kulture, s čimer sprožijo celoten krog organiziranega plenjenja in tihotapljenja predmetov kulturne dediščine.

Mija Kos se v prispevku loteva situacijskega preprečevanja kriminalitete v rudarstvu, predvsem z vidika ureditve odlagališč odpadkov, ki jih proizvajata ta gospodarska panoga. Avtorica namreč ugotavlja, da je rudarski sektor v Sloveniji zapostavljen, večina študij pa je osredotočenih na škodljive vplive rudarjenja na okolje, ureditev divjih odlagališč, kjer v ospredju niso rudarski odpadki, popise

rudnikov in količine odloženih rudarskih odpadkov. To omogoča pojav različnih oblik kriminalitete, ki jih je po mnenju avtorice mogoče omejevati tudi s situacijsko preventivnimi ukrepi.

V zadnjem prispevku se Jaroš Britovšek loteva problema svojevrstnega eklekticizma, ko gre za ocenjevanje groženj in tveganj v Republiki Sloveniji. Avtor v prispevku, ki je orientiran na področje obveščevalno-varnostne dejavnosti, razvija predlog modela izdelave ocen ogroženosti in ocen tveganj kot svojevrstno spodbudo praktikom k uporabi enotne(jše) metodologije in terminologije na tem področju. Uredništvo bo z zanimanjem spremljalo morebitne odzive strokovne javnosti!

Tudi tokrat številko zaključujemo s poročili z naših odmevnih znanstveno-strokovnih dogodkov. Kaja Prislán je prispevala izčrpno poročilo o poteku 12. bienalne mednarodne konference *Criminal Justice and Security in Central and Eastern Europe*, ki je septembra 2018 potekala v Ljubljani, Špela Černigoj pa poročilo z razprave o prepoznavanju in preprečevanju radikalizacije na *19. Dnevih varstvoslovja*, ki so junija 2018 potekali v Ankaranu. Glede na teroristični masaker, ki smo mu bili na velikonočno nedeljo priča na Šrilanki, in glede na vse pogostejše primere legitimiziranja skrajno radikalnih političnih gibanj in strank po svetu in doma se bojim, da se bomo morali na temo (de)radikalizacije še pogosto srečevati!

Izr. prof. dr. Andrej Sotlar
Glavni in odgovorni urednik